

نیازهای آموزش مهارتی و مدل دلفی

در بخش صنعت و خدمات کرمانشاه

چکیده

امروزه آموزش بدون توجه به نیازهای واقعی سبب پایین آمدن اثربخشی برنامه‌ها، هدررفت سرمایه، انرژی، زمان و بی‌انگیزگی برای شرکت در فعالیت‌های آموزشی می‌شود. از این‌رو هدف از این پژوهش، نیازسنجی آموزش‌های مهارتی با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در بخش صنعت و خدمات در کرمانشاه با استفاده از روش دلفی است.

جامعه مورد مطالعه شامل تمامی خبرگان و فعالان در بخش صنعت و خدمات از جمله استادان، کارشناسان و کارفرمایان موفق در سطح شهر کرمانشاه است و نمونه‌ها نیز به‌صورت هدفمند از همین جامعه انتخاب شده (۲۳ نفر)، به‌طوری‌که در بخش صنعت از خبرگان فعال در سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، اتاق بازرگانی، بنیاد نخبگان و استادان دانشگاه بهره گرفته شد و در بخش خدمات از نظر خبرگان سازمان گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی استان، پارک علم و فناوری کرمانشاه، معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی کرمانشاه و کارفرمایان موفق استفاده شد. داده‌های مورد نظر در این پژوهش با استفاده از پرسش‌نامه مبتنی بر روش دلفی جمع‌آوری گردید. نتایج به‌دست آمده در بخش صنعت نشان داد که دوره‌های آموزش مهارتی جوار کارگاهی و کارورزی در صنایع مادر، مهم‌ترین نیاز آموزش مهارتی شناخته شده است.

همچنین دوره‌های آموزش مهارتی آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)، دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی و دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری جزء محورهای آموزش مهارتی با اولویت بالا در بخش خدمات شناخته شده‌اند.

نسرین افتخاری نسب

کارشناس ارشد زراعت، مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان روانسر

کیومرث زرافشانی

دانشیار دانشکده کشاورزی و عضو مرکز پژوهشی تحقیقات توسعه اقتصادی اجتماعی دانشگاه رازی کرمانشاه

زهرا رنجبر

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز

احسان ایمانی هرسینی

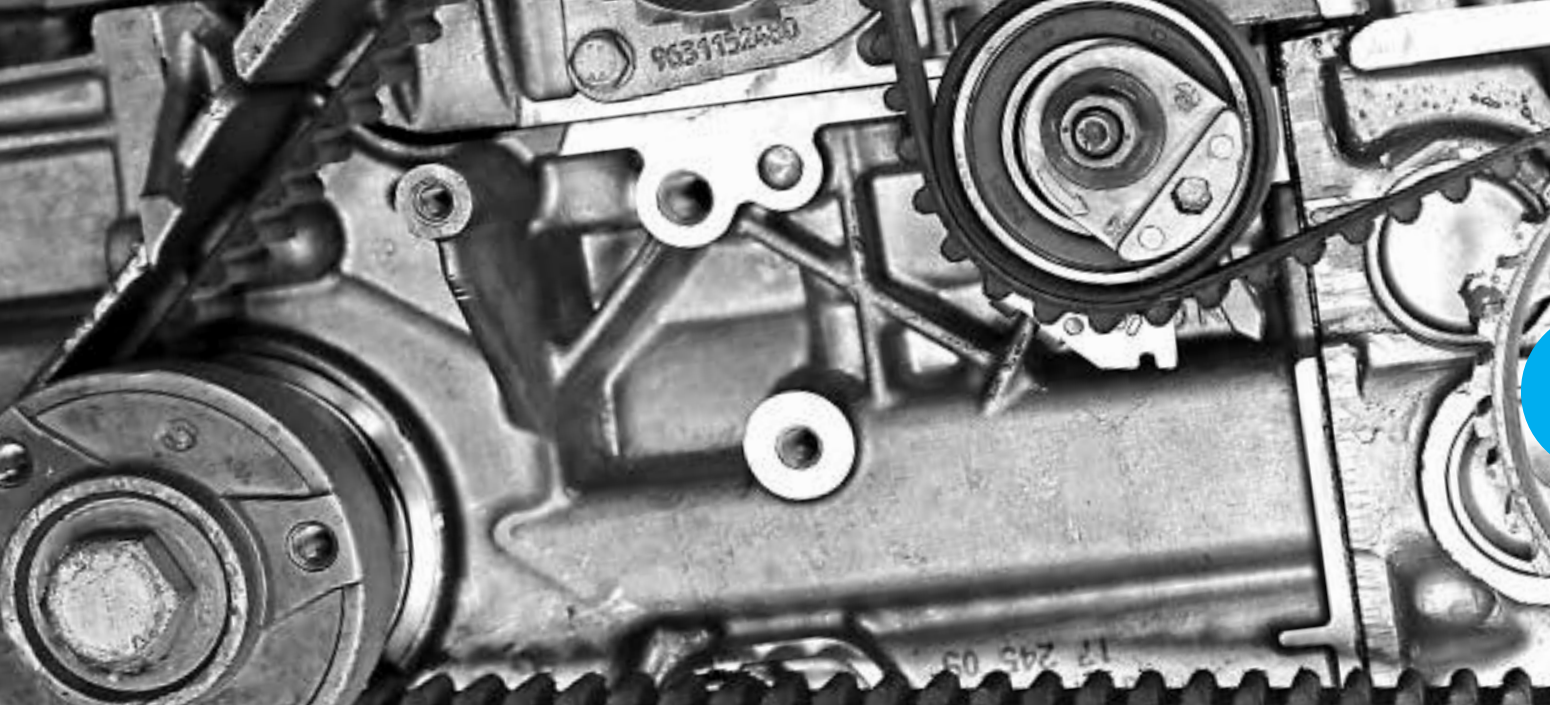
معاون آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان کرمانشاه

حمید ظاهری

کارشناس پژوهش اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان کرمانشاه

احمد مرادی

ریاست اداره آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان کرمانشاه

مقدمه

توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، ارتقای سطح علمی افراد و تلاش در جهت به‌دست آوردن دانش مورد نیاز جامعه، نقش به‌سزایی در توسعه دارد و کشور را به شکوفایی اقتصادی و صنعتی می‌رساند. در همین راستا یکی از محورهای اساسی برنامه سوم و چهارم توسعه در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، که مورد توجه خاص برنامه‌ریزان کشور قرار گرفته، سرمایه‌گذاری در بخش آموزش و توسعه آن، خصوصاً آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای تأمین نیروی انسانی متخصص است و می‌توان گفت که تا حدودی آموزش‌ها در ابعاد مختلف ارائه می‌گردد. اما واقعیت این است که فعالیت‌های آموزشی ارائه شده در بخش‌های مختلف، باید متناسب با نیازهای واقعی باشد. در غیر این صورت آموزش بدون توجه به نیازهای بهره‌برداران، سبب پایین آمدن اثربخشی برنامه‌ها، هدر رفتن زمان، سرمایه و بی‌میلی مخاطبان برای شرکت در فعالیت‌های آموزشی می‌شود (چیدری و همکاران، ۲۰۰۱).

بر همین اساس، تشخیص نیازهای آموزشی می‌تواند از یک سو لازمه ارائه آموزش‌های مؤثر و از سوی دیگر زمینه استفاده مناسب و مداوم از فناوری‌های نوین را فراهم سازد (شهبازی، ۱۳۸۷). لذا بدیهی است که قبل از هر فعالیت آموزشی، نخست باید نیازهای آموزشی مورد بررسی قرار گیرد. البته طرح‌ریزی و اجرای پروژه‌های نیازسنجی آموزشی در هر سطحی مستلزم پیروی از یک طرح و الگوی عمل مشخص است. روش‌های مختلفی برای سنجش نیازهای آموزشی وجود دارد که هر یک مزایا و معایب خاص خود را دارد (مالروی، ۲۰۰۸). از مهم‌ترین روش‌ها و فنون استفاده شده در ارزیابی

نیازهای آموزشی می‌توان به ارزیابی دانش، مهارت و شایستگی؛ ارزیابی با توجه به درجه اهمیت، ارزیابی اختلاف بین اهمیت و دانش، مدل بوریچ و مدل دلنا N اشاره کرد (عبدالمقصود، ۲۰۱۰) و در همین راستا مطالعاتی صورت گرفته است. نتایج مطالعه لطفی (۱۳۷۸) در نیازسنجی آموزشی کارکنان بانک ملی ایران نشان می‌دهد که کارکنان بانک یاد شده در زمینه‌های شغلی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی نیاز به افزایش دانش و مهارت دارند.

بررسی‌های شرفی (۱۳۸۳) در رابطه با نیازهای آموزشی مدیران و کارکنان دفتر مرکزی بنیاد مسکن نشان داده است که در زمینه مهارت‌های مدیریتی، مهم‌ترین اولویت مربوط به مهارت انسانی شامل مدیریت استرس، تیم‌سازی، تفویض اختیار، مدیریت تعارض و ایجاد انگیزش و مهم‌ترین اولویت‌های مربوط به مهارت ادراکی شامل تفکر سیستمی، مدیریت تحول و تصمیم‌گیری بوده است.

پورصفر (۱۳۸۴) در تحقیقی تحت عنوان «نیازسنجی مدیران شرکت‌های قطعه‌سازی ایران خودرو» به بررسی دانش و مهارت مدیران میانی شرکت پرداخته است. نتایج به‌دست آمده نشان داد که میزان آشنایی مدیران میانی شرکت‌های قطعه‌ساز ایران خودرو با دانش‌های عمومی و تخصصی مدیریت در سطح متوسط بوده است. بنابراین می‌توان گفت که مدیران به آموزش‌های دانش عمومی و تخصصی نیاز دارند.

میرزامحمدی (۱۳۸۴) با بررسی نیازهای آموزشی کارکنان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای استان تهران، در دو بعد اداری - مالی و فنی - مهندسی نیازهای کارکنان را شامل آشنایی با فناوری اطلاعات، مهارت‌های رایانه، زبان تخصصی و مهارت‌های

به‌طور کلی

در خصوص بخش

صنعت، که آموزش

در آن نیازمند

امکانات و تجهیزات

کارگاهی پیشرفته

است، پیشنهاد

صریح ما بهره‌گیری

از دیدگاه یادگیری

خدماتی یا همان

یادگیری مدنی‌ست

و مدل‌های کمی نباید ما را نسبت به بهره‌گیری از روش‌های کیفی غافل نماید. زیرا موضوع نیازسنجی از یک طرف دارای ماهیت اکتشافی^۱ است و در مطالعات اکتشافی روش‌های کیفی کاربرد دارند و از سوی دیگر در مطالعات کیفی، پژوهشگر به شکل عمیق، مسئله را مورد بررسی قرار می‌دهد (بورگ و گال، ۱۹۸۹؛ سرمد و همکاران، ۱۳۸۷).

از آنجا که نیازسنجی در سطح آموزش‌های مهارتی، نیازمند بهره‌گیری از نظر و دیدگاه‌های افراد خبره در این زمینه است، از این رو این پژوهش در پی آن است که با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در هر یک از بخش‌های صنعت و خدمات در کرمانشاه، که با استفاده از روش دلفی به دست آمده است، نسبت به نیازسنجی دقیق آموزش‌های مهارتی در هر بخش اقدام نماید.

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی است و از نظر ماهیت در زمره تحقیقات کیفی قرار می‌گیرد. روش به‌کار گرفته شده جهت جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش تکنیک دلفی است، که به‌منظور اجرای آن از سه مرحله بهره گرفته شد. در مرحله اول با تهیه لیستی از افراد واجد شرایط این امر محقق گردید و در نهایت ۲۳ نفر به‌عنوان اعضای پانل دلفی، شامل کارشناسان خبره و فعالان هر بخش شناسایی شدند (صنعت ۱۲ و خدمات ۱۱ نفر). در این مرحله، از فعالان هر بخش با طرح دو سؤال باز، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به عمل آمد. سپس پاسخ‌های جمع‌آوری شده با استفاده از کدگذاری باز مورد واکاوی قرار گرفت.

پس از تحلیل پاسخ‌ها، مرحله دوم آغاز گردید. در این مرحله با بررسی مجدد محورهای به‌دست آمده در مرحله اول، محورهای جدیدی توسط فعالان دو بخش اضافه گردید. پس از جمع‌آوری اطلاعات این مرحله، پرسش‌نامه‌ای ساختارمند به‌عنوان ابزار مرحله سوم، تهیه شد و از صاحب‌نظران هر بخش به تفکیک خواسته شد که هر یک از پاسخ‌ها را به دقت مطالعه نمایند و بر حسب میزان اهمیت هر یک از موارد، آن‌ها را در قالب طیف لیکرت (۵-۱) امتیازبندی نمایند.

جامعه مورد مطالعه شامل تمامی خبرگان و فعالان در بخش صنعت و خدمات از جمله استادان، کارشناسان و کارفرمایان موفق در سطح شهرستان کرمانشاه است که نمونه‌ها نیز با استفاده از

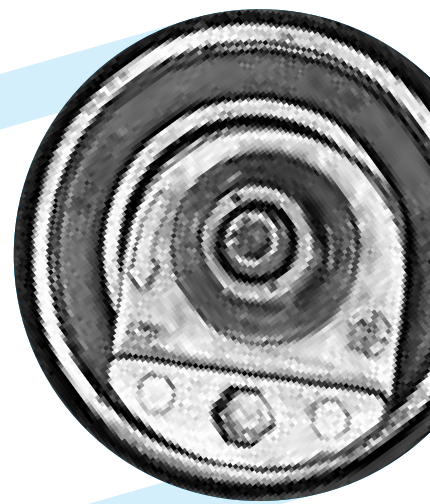
آموزشی ذکر نموده است. مطالعه صنایع گلدوز و همکاران (۱۳۸۹) در نیازسنجی آموزشی کارشناسان ارزیابی آثار محیط زیست در ایران، نشان داد که آموزش کارشناسان دفتر ارزیابی، ادارات کل و کمیته ارزیابی سازمان حفاظت محیط زیست ضروری است، چراکه اگر نیازهای آموزشی کارشناسان با برنامه‌ریزی درست آموزشی برطرف شوند، مسیر اجرایی ارزیابی آثار محیط زیستی در ایران نیز تا حد زیادی هموار می‌شود. زیرا که همواره افزایش دانش باعث افزایش آگاهی می‌شود و این آگاهی است که سهل‌انگاری‌ها و تخریب‌ها را کاهش می‌دهد یا حذف می‌نماید.

شائمی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه خود به نیازسنجی آموزشی زنان کارآفرین در شهر اصفهان پرداخته‌اند و نتایج این بررسی حاکی از آن است که بیشترین نیاز آموزشی زنان در حوزه بازاریابی، آشنایی با بازاریابی بین‌الملل است. همچنین در حوزه مدیریت مالی و حسابداری، بیشترین نیاز آن‌ها آشنایی با نسبت‌های مالی، قوانین کار و تکنیک‌های اندازه‌گیری زمان است.

زرافشانی و همکاران (۱۳۹۰) نیز در نیازسنجی آموزشی زنان روستای قمام شهرستان سنقر به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین نیازهای آموزشی این گروه، اقتصاد خانه‌داری، آموزش تغذیه کودکان و مهارت‌های طبخ غذاست. اعظمی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه خود در خصوص واکاوی نیازهای آموزشی بهره‌برداران سیستم‌های آبیاری تحت فشار در استان کرمانشاه به این نتایج دست یافتند که شناخت اجزای مختلف سیستم‌های آبیاری تحت فشار، سرویس و حفاظت از سیستم‌ها و معرفی سیستم‌های مختلف آبیاری مهم‌ترین نیازهای آموزشی بهره‌برداران شناخته شدند.

کریستنسن و همکاران (۲۰۰۹) نیز در مطالعه خود به شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای آموزشی در بخش خدمات کشاورزی در ایالت یوتا پرداخته‌اند و نتایج بررسی ایشان آشنایی با فناوری‌های جدید و در حال ظهور در کشاورزی را به‌عنوان یکی از نیازهای اصلی مریبان معرفی نموده است.

در مطالعه سوسر و مک‌کیم (۲۰۱۱) نیز، مهارت‌های مورد نیاز یک مدیر موفق آزمایشگاه مکانیک کشاورزی مورد بررسی قرار گرفت که مهارت‌هایی از قبیل تعمیر تجهیزات آزمایشگاهی و تشخیص تجهیزات از جمله این مهارت‌ها بود. اما باید همواره به یاد داشته باشیم که مزایای روش‌ها

در رابطه با نیازهای آموزشی مدیران و کارکنان در زمینه مهارت‌های مدیریتی، مهم‌ترین اولویت مربوط به مهارت انسانی شامل مدیریت استرس، تیم‌سازی، تفویض اختیار، مدیریت تعارض و ایجاد انگیزش است

جدول ۱. محورهای آموزش مهارتی مورد نیاز بخش صنعت از دیدگاه خبرگان در مرحله اول

کوبه‌ها	فراوانی	درصد
دوره‌های آشنایی با فناوری جدید نانو/ تعیین ساختار و شناسایی نانو ذرات	۱	۸/۳
دوره‌های آشنایی با ابزار دقیق کاربردی در فرایندهای شیمیایی	۳	۲۵
آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم/ اسپایس/ متلب/ پروتئوس) در سطح مقدماتی و پیشرفته	۳	۲۵
دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی و میکروکنترلرها با توجه به نیاز کارخانجات صنعتی در استان	۲	۱۶/۶
آشنایی با سیستم‌های مدیریت اج‌اس‌ای برای شرکت‌های نفت و گاز در استان	۲	۱۶/۶
دوره‌های آموزشی در زمینه فرآوری معادن قیر طبیعی در استان به‌منظور جلوگیری از صادرات خام این محصول	۱	۸/۳
دوره آموزشی بهینه‌سازی فرایندهای اکتشاف و استخراج جهت افزایش تولید قیر طبیعی	۱	۸/۳
آشنایی با صنایع تبدیل و فرآوری گیاهان دارویی و تجارت این محصول	۱	۸/۳
آموزش‌های جوار کارگاهی در صنایع مادر، مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاهها و صنایع فولاد (با توجه به افتتاح این پروژه)	۴	۳۲/۳
دوره‌های آموزشی در زمینه آشنایی با دستگاه‌های «Atomic, HPLC...» و روش‌های آنالیز دستگامی	۱	۸/۳
توجه ویژه به صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان	۳	۲۵
آشنایی با معاملات صنعت بورس و نحوه سرمایه‌گذاری در این صنعت	۲	۱۶/۶
ترانس‌سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی در بخش صنایع دستی استان با توجه به بازار این محصولات	۲	۱۶/۶
دوره‌های ویژه آموزش در زمینه صنایع دستی از جمله منبت، معرق و سفال	۲	۱۶/۶
آموزش فلیمکاری (چاپ متری)، به‌منظور استفاده از بازار داخلی استان و آموزش در زمینه صادرات به خارج از استان	۱	۸/۳
آموزش تخصصی در زمینه طراحی انواع بسته‌بندی صنایع دستی استان، به‌منظور صادرات به سایر نقاط	۳	۲۵
آموزش تعمیر و راه‌اندازی انواع وسایل الکترونیکی به‌صورت تخصصی، از جمله راه‌انداز و تعمیرکار آسانسور	۲	۱۶/۶
آشنایی با انواع دستگاه‌های صنعتی در کارخانجات استان به‌صورت تخصصی در هر زمینه و با توجه به نیاز کارخانه	۲	۱۶/۶
دوره‌های آموزشی در زمینه طراحی و توسعه محصولات تولیدی جدید	۱	۸/۳

مهم‌ترین اولویت‌های مربوط به مهارت ادراکی شامل تفکر سیستمی، مدیریت تحول و تصمیم‌گیری است

در مرحله دوم، در بخش صنعت، محورهای آموزش مهارتی تحت عناوین «تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی (ماشینر) در بخش صنعت نفت و پتروشیمی» با فراوانی ۲ (۱۶/۶ درصد) و آموزش فیروزه‌کوبی و زیورآلات سنتی در بخش صنایع دستی استان در این فاز اضافه گردید و مجموع عناوین آموزش مهارتی در بخش صنعت به ۲۱ محور رسید.

سپس در مرحله سوم، خبرگان بخش صنعت می‌توانستند با رتبه‌بندی گویه‌های استخراج شده از مراحل قبلی میزان توافق داشتن یا نداشتن خود را به‌طور کامل مطرح نمایند. نتایج این مرحله در قالب جدول شماره ۲ نمایش داده شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، دوره‌های آموزشی جوار کارگاهی در صنایع مادر مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و صنایع فولاد (با توجه به افتتاح این پروژه در استان و نیاز به نیروی کارآمد) با میانگین ۴/۸۳، دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی و میکروکنترلرها با توجه به نیاز کارخانجات صنعتی در استان با میانگین ۴/۵۰ و آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم/ اسپایس/ متلب/ پروتئوس) در سطوح مقدماتی و پیشرفته با میانگین ۴/۴۵ دارای بیشترین میانگین در بین سایر محورها هستند و پس از آن به ترتیب صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان، تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی (ماشینر) در زمینه نفت و پتروشیمی، صنایع

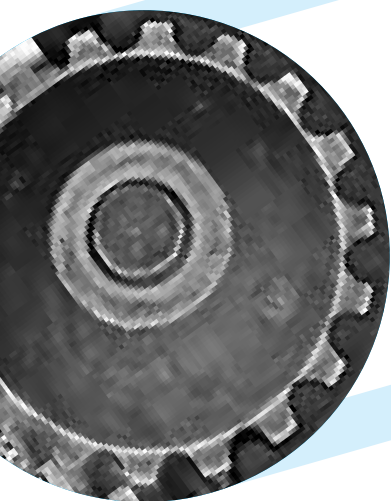
نمونه‌گیری هدفمند از همین جامعه انتخاب شده‌اند. در بخش صنعت از خبرگان فعال در سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، اتاق بازرگانی، بنیاد نخبگان و استادان دانشگاه بهره گرفته شد و بخش خدمات، مشارکت سازمان گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی استان، پارک علم و فناوری کرمانشاه، معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی کرمانشاه و کارفرمایان موفق را به‌دنبال داشت.

در این پژوهش، جهت گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه به‌عنوان ابزاری عملی و معتبر استفاده گردید. از طرفی از آنجا که پژوهش حاضر در زمره تحقیقات کیفی است بررسی روایی و پایایی متفاوت خواهد بود. به‌طور کلی در پژوهش‌های کیفی، سنجش روایی و پایایی، آن‌گونه که در پژوهش‌های کمی مرسوم است، وجود ندارد (کوهن و همکاران، ۲۰۰۷). روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی به‌طور کلی و در روش دلفی به‌طور ویژه مربوط به اعتبار از یافته‌های پژوهش^۳ و مثلث‌سازی برمی‌گردد (مریان و همکاران، ۲۰۰۲).

در این پژوهش، استفاده از نظر صاحب‌نظران و خبرگان بخش صنعت و خدمات و استفاده از بیش از یک پژوهشگر در مطالعه، اعتبار کار را تضمین نموده است. به‌عبارت دیگر، روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی از جمله این پژوهش، همزمان با هم اتفاق می‌افتد. اما به هر حال به‌منظور حفظ روایی در ابزار سنجش، پژوهش پس از طراحی پرسش‌نامه، در اختیار استادان و کارشناسان قرار گرفت و به لحاظ روایی صوری^۴ نیز تأیید گردید و از آنجا که اگر اعضای شرکت‌کننده در مطالعه، نماینده گروه مورد نظر باشند اعتبار محتوا تضمین می‌شود. در این پژوهش نیز با توجه به اینکه از خبرگان و فعالان بخش کشاورزی، مصاحبه به عمل آمده، به لحاظ محتوا^۵ نیز مورد تأیید بوده‌اند. داده‌های جمع‌آوری شده توسط نرم‌افزار آماری اسپاس^۶ مورد پردازش قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

نتایج به‌دست آمده از پژوهش حاکی از آن است که در بخش صنعت، که از مشارکت ۱۲ نفر از فعالان و کارشناسان خبره در حوزه‌های مختلف بهره گرفته شده بود، ۱۹ محور آموزش مهارتی مورد نیاز توسط صاحب‌نظران بخش صنعت شناسایی شد (جدول ۱).

جدول ۲. محورهای آموزش مهارتی مورد نیاز بخش صنعت از دیدگاه خبرگان در مرحله سوم

انحراف از معیار میانگین	نما	میانه	میانگین	گویه‌ها (نیاز آموزشی مهارتی)
۰/۳۵	۴	۴	۳/۸۱	دوره‌های آشنایی با فناوری جدید نانو/ تعیین ساختار و شناسایی نانو ذرات
۰/۲۷	۳	۴	۳/۶۳	دوره‌های آشنایی با ابزار دقیق کاربردی در فرایندهای شیمیایی
۰/۱۵	۴	۴	۴/۴۵	آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم/ اسپاس/ متلب/ پروتوس) - سطح مقدماتی و پیشرفته
۰/۱۵	۴	۴/۵	۴/۵۰	دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی و میکروکنترلرها با توجه به نیاز کارخانجات
۰/۲۱	۴	۴	۴/۰۹	آشنایی با سیستم‌های مدیریت اجناس برای شرکت‌های نفت و گاز در استان
۰/۲۷	۴	۴	۳/۸۳	دوره‌های آموزشی در زمینه فرآوری معادن قیر طبیعی در استان، به‌منظور جلوگیری از صادرات خام آن
۰/۲۵	۴	۴	۳/۳۳	دوره آموزشی بهینه‌سازی فرایندهای اکتشاف و استخراج جهت افزایش تولید قیر طبیعی
۰/۳۶	۲	۳	۳/۱۶	آشنایی با صنایع تبدیل و فرآوری گیاهان دارویی و تجارت این محصول
۰/۱۱	۵	۵	۴/۸۳	دوره‌های آموزشی جوار کارگاهی در صنایع مادر مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و صنایع فولاد (با توجه به افتتاح این پروژه در استان و نیاز به نیروی کارآمد)
۰/۲۴	۳	۴	۳/۸۳	دوره‌های آموزشی در زمینه آشنایی با دستگاه‌های «Atomic, HPLC» و روش‌های آنالیز دستگاهی
۰/۱۴	۴	۴	۴/۳۳	تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی (ماشینر) در زمینه نفت و پتروشیمی
۰/۱۹	۵	۴/۵	۴/۴۱	توجه ویژه به صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان
۰/۲۵	۴	۴	۳/۹۱	آشنایی با معاملات صنعت بورس و نحوه سرمایه‌گذاری در این صنعت
۰/۳۳	۳	۳	۳/۵۸	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی در بخش صنایع دستی استان، با توجه به بازار این محصولات
۰/۲۷	۵	۵	۴/۲۵	دوره‌های ویژه آموزش در زمینه صنایع دستی از جمله: منبت، معرق و سفال
۰/۲۷	۳	۳/۵	۳/۸۳	آموزش پروژه‌گویی و زیورآلات سنتی در بخش صنایع دستی استان
۰/۴۵	۵	۳/۵	۳/۴۱	آموزش قلمکاری (چاپ و مهری)، به‌منظور استفاده در بازار داخلی استان و آموزش در زمینه صادرات
۰/۲۹	۴	۴	۳/۸۳	آموزش تخصصی در زمینه بسته‌بندی صنایع دستی استان
۰/۳۱	۴	۴	۴/۰۸	آموزش تعمیر و راه‌اندازی انواع وسایل الکتریکی به‌صورت تخصصی از جمله راه‌انداز و تعمیرکار آسانسور
۰/۳۳	۵	۴	۳/۹۱	آشنایی با انواع دستگاه‌های صنعتی در کارخانجات استان به‌صورت تخصصی با توجه به نیاز
۰/۳۵	۵	۴	۳/۸۱	دوره‌های آموزشی در زمینه طراحی و توسعه محصولات تولیدی جدید

دستی از جمله؛ منبت، معرق و سفال، آشنایی با سیستم‌های مدیریت اجناس برای شرکت‌های نفت و گاز در استان و آموزش تعمیر و راه‌اندازی انواع وسایل الکتریکی به‌صورت تخصصی از جمله راه‌انداز و تعمیرکار آسانسور دارای میانگین بالاتر از ۴ بوده و به‌عنوان نیازهایی با اولویت بالاتر شناخته شده‌اند. همچنین پس از جمع‌آوری نظرها و تحلیل نتایج در بخش خدمات، تعداد ۲۵ محور آموزش مهارتی در این بخش شناسایی گردید (جدول ۳).

در مرحله دوم در بخش خدمات، دوره آموزش تخصصی «هتل‌داری و فرانت‌آفیس» اضافه گردید که در مجموع عناوین موجود در این بخش را به ۲۶ محور رساند. در مرحله سوم در بخش خدمات نیز مشابه بخش صنعت اقدام شد. نتایج این مرحله در قالب جدول شماره ۴ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود در بخش خدمات، اکثر محورها میانگین بالاتر از ۴ را کسب نموده‌اند و این خود، نیاز به تقویت این بخش مهم را نشان می‌دهد.

در پایان نیز به‌منظور اولویت‌بندی نیازها در بخش صنعت و خدمات، با توجه به نتایج حاصل از مرحله قبل، نسبت به اولویت‌بندی نیازهای آموزشی در هر بخش به تفکیک اقدام شد. در واقع این نتایج نمایانگر اجماع کلی به‌دست آمده در این پژوهش است.

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود دوره‌های آموزشی جوار کارگاهی و کارورزی در صنایع مادر مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و صنایع فولاد (با توجه به افتتاح این پروژه در استان و نیاز به نیروی کارآمد) با میانگین ۴/۸۳ بیشترین آرا را به خود اختصاص داده است و به اعتقاد صاحب‌نظران این بخش، مهم‌ترین نیاز آموزش مهارتی شناخته شده است.

در این راستا سه محور آموزشی با عناوین «آموزش قلمکاری (چاپ مهری) به‌منظور استفاده در بازار داخلی استان و آموزش در زمینه صادرات»، «دوره آموزشی بهینه‌سازی فرایندهای اکتشاف و استخراج جهت افزایش تولید قیر طبیعی» و «آشنایی با صنایع تبدیل و فرآوری گیاهان دارویی و تجارت این محصول»، با توجه به اینکه دارای میانگین کمتر از ۳/۵ بودند، حذف گردید.

دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی

جدول ۳. محورهای آموزش مهارتی مورد نیاز بخش خدمات از دیدگاه خبرگان در مرحله اول

درصد	فراوانی	گویه‌ها
۲۷/۲	۳	آشنایی با تهیه، تنظیم و چگونگی توجیه طرح‌های تجاری (Business Plan)
۲۷/۲	۳	دوره آموزشی کسب مهارت‌های آبی (فناوری اطلاعات)
۳۶/۳	۴	دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری
۴۵/۴	۵	دوره‌های آموزشی بازاریابی و کسب مهارت‌های لازم در حیطه بازاریابی محصولات
۲۷/۲	۳	برگزاری دوره‌های آموزش شغلی، اعم از عمومی و تخصصی جهت آشنایی با مکاتبات اداری و آیین‌نگارش
۲۷/۲	۳	فنون و روش‌های مذاکره و روابط عمومی در دفاتر خدماتی
۲۷/۲	۳	نحوه تدوین و توسعه ایده‌های تجاری در فرایندهای کارآفرینی
۹/۰۹	۱	دوره‌های آموزش تخصصی فروش انواع بلیت در آژانس‌های مسافرتی اعم از هوایی و زمینی
۱۸/۱	۲	آموزش مدیریت فنی دفاتر خدمات مسافرتی (تورهای مسافرتی)
۱۸/۱	۲	دوره‌های آموزشی آشنایی با قوانین بازرگانی و تعرفه‌های گمرکی جهت امور صادرات و واردات کالا و خدمات
۱۸/۱	۲	آشنایی با قوانین و مقررات ثبت شرکت‌ها
۹/۰۹	۱	دوره آموزشی آشنایی با قوانین مالیاتی و معافیت‌های مورد استفاده در زمینه امور اجرایی
۲۷/۲	۳	دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی
۹/۰۹	۱	آموزش مدیریت خرید و سفارش‌های خارجی و اجرای امور گمرکی
۱۸/۱	۲	آشنایی با قوانین و آیین‌نامه‌های مزایده و مناقصه و قراردادهای بین‌المللی، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه
۹/۰۹	۱	مدیریت انتقال فناوری و مهندسی معکوس
۲۷/۲	۳	دوره‌های مکالمه زبان انگلیسی برای راهنمایان گردشگری در سطح استان
۱۸/۱	۲	بازاریابی و صادرات خدمات فنی و مهندسی
۱۸/۱	۲	آشنایی با تکنیک‌های بازاریابی در دوران بحران اقتصادی
۲۷/۲	۳	آشنایی با مقررات حمل و نقل بین‌المللی و ترانزیت کالا، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه از جمله عراق
۱۸/۱	۲	دوره آموزشی نحوه ثبت سفارش الکترونیکی در قالب تجارت الکترونیک
۹/۰۹	۱	آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)
۹/۰۹	۱	آموزش نرم‌افزارهای گرافیک و سه‌بعدی‌سازی «3D MAX» و سایر نرم‌افزارهای کاربردی از جمله هلو و سکلن
۲۷/۲	۳	گرافیک و طراحی در زمینه بسته‌بندی محصولات تجاری
۱۸/۱	۲	دوره‌های آموزش مربیگری در زمینه‌های مختلف ورزشی به‌صورت تخصصی در هر رشته

جدول ۴. محورهای آموزش مهارتی مورد نیاز بخش خدمات از دیدگاه خبرگان در مرحله سوم

انحراف از میانگین	نما	میانه	میانگین	گویه‌ها (نیاز آموزش مهارتی)
۰/۱۳	۵	۵	۴/۶۷	آشنایی با تهیه، تنظیم و چگونگی توجیه طرح‌های تجاری (Business Plan)
۰/۳۴	۵	۴	۴/۰۹	دوره آموزشی کسب مهارت‌های آی تی (فناوری اطلاعات)
۰/۱۴	۵	۵	۴/۷۲	دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری
۰/۳۴	۵	۵	۴/۴۵	دوره‌های آموزشی بازاریابی و کسب مهارت‌های لازم در حیطه بازاریابی محصولات
۰/۱۵	۵	۵	۴/۵۴	برگزاری دوره‌های آموزش شغلی، اعم از عمومی و تخصصی جهت آشنایی با مکاتبات اداری
۰/۲۶	۳	۴	۴	فنون و روش‌های مذاکره و روابط عمومی در دفتر خدماتی
۰/۲۴	۵	۵	۴/۵۴	نحوه تدوین و توسعه ایده‌های تجاری در فرایندهای کارآفرینی
۰/۲۳	۵	۴	۴/۲۷	دوره‌های آموزش تخصصی فروش انواع بلیت در آژانس‌های مسافرتی اعم از هوایی و زمینی
۰/۲۶	۲	۳	۲/۸۱	آموزش مدیریت فنی دفتر خدمات مسافرتی (تورهای مسافرتی)
۰/۳۶	۲	۴	۳/۳۶	دوره‌های آموزش تخصصی هتل‌داری و فرانت‌اфіس
۰/۲۸	۳	۳	۳/۰۹	آشنایی با قوانین بازرگانی و تعرفه‌های گمرکی جهت امور صادرات و واردات کالا و خدمات
۰/۱۹	۵	۵	۴/۷۲	آشنایی با قوانین و مقررات ثبت شرکت‌ها
۰/۱۵	۵	۵	۴/۶۳	دوره آموزشی آشنایی با قوانین مالیاتی و معافیت‌های مورد استفاده در زمینه امور اجرایی
۰/۱۴	۵	۵	۴/۷۲	دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی
۰/۳۰	۵	۵	۴/۶۳	آموزش مدیریت خرید و سفارش‌های خارجی و انجام امور گمرکی
۰/۲۴	۵	۵	۴/۶۳	آشنایی با قوانین و آئین‌نامه‌های مزایده و مناقسه و قراردادهای بین‌المللی، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه
۰/۱۴	۵	۵	۴/۷۲	آشنایی با سیستم مدیریت انتقال فناوری و مهندسی معکوس
۰/۲۵	۳	۳	۳/۰۹	دوره‌های مکالمه زبان انگلیسی برای راهنمایان گردشگری در سطح استان
۰/۲۷	۳	۳	۳/۷۲	بازاریابی و صادرات خدمات فنی و مهندسی
۰/۲۰	۵	۵	۴/۵۴	آشنایی با تکنیک‌های بازاریابی در دوران بحران اقتصادی
۰/۲۰	۵	۵	۴/۶۳	آشنایی با مقررات حمل و نقل بین‌المللی و ترانزیت کالا، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه از جمله عراق
۰/۱۵	۵	۵	۴/۶۳	دوره آموزشی نحوه ثبت سفارش الکترونیکی در قالب تجارت الکترونیک
۰/۰۹	۵	۵	۴/۹۰	آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)
۰/۳۰	۵	۵	۴/۳۶	آموزش نرم‌افزارهای گرافیک و سه‌بعدی‌سازی 3DMax و سایر نرم‌افزارها، از جمله هلو و سکان
۰/۲۰	۵	۵	۴/۵۴	گرافیک و طراحی در زمینه بسته‌بندی محصولات تجاری
۰/۱۵	۵	۵	۴/۵۴	دوره‌های آموزش مربیگری در زمینه‌های مختلف ورزشی به‌صورت تخصصی در هر رشته

جدول ۵. نتایج مربوط به اولویت‌بندی نیازها و محورهای آموزش مهارتی از دیدگاه فعالان بخش صنعت

اولویت	میانگین	گویه‌ها (نیاز آموزش مهارتی)
۱	۴/۸۳	دوره‌های آموزشی جوار کارگاهی در صنایع مادر، مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و صنایع فولاد
۲	۴/۵۰	دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی و میکروکنترلرها، با توجه به نیاز کارخانجات صنعتی در استان
۳	۴/۴۵	آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم/ اسپایس/ متلب/ پروتوس) - سطح مقدماتی و پیشرفته
۴	۴/۴۱	توجه ویژه به صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان
۵	۴/۳۳	تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی (ماشین) در زمینه نفت و پتروشیمی
۶	۴/۲۵	دوره‌های ویژه آموزش در زمینه صنایع دستی از جمله منبت، معرق و سفال
۷	۴/۰۹	آشنایی با سیستم‌های مدیریت اج‌اس‌ای برای شرکت‌های نفت و گاز در استان
۸	۴/۰۸	آموزش تعمیر و راه‌اندازی انواع وسایل الکتریکی به‌صورت تخصصی، از جمله راه‌انداز و تعمیرکار آسانسور
۹	۳/۹۱	آشنایی با معاملات صنعت بورس و نحوه سرمایه‌گذاری در این صنعت
۱۰	۳/۹۱	آشنایی با انواع دستگاه‌های صنعتی در کارخانجات استان به‌صورت تخصصی، با توجه به نیاز کارخانه
۱۱	۳/۸۳	دوره‌های آموزشی در زمینه آشنایی با دستگاه‌های Atomic, HPLC و... و روش‌های آنالیز دستگاهی
۱۲	۳/۸۳	دوره‌های آموزشی در زمینه فرآوری معادن غیر طبیعی در استان به‌منظور جلوگیری از صادرات خام آن
۱۲	۳/۸۳	آموزش فیروزه‌کوبی و زیورآلات سنتی در بخش صنایع دستی استان
۱۳	۳/۸۳	آموزش تخصصی در زمینه انواع بسته‌بندی صنایع دستی استان
۱۴	۳/۸۱	دوره‌های آشنایی با فناوری جدید نانو/ تعیین ساختار و شناسایی نانو ذرات
۱۴	۳/۸۱	دوره‌های آموزشی در زمینه طراحی و توسعه محصولات تولیدی جدید
۱۵	۳/۶۳	دوره‌های آشنایی با ابزار دقیق کاربردی در فرایندهای شیمیایی
۱۶	۳/۵۸	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی در بخش صنایع دستی استان، با توجه به بازار این محصولات

و میکروکنترلرها، با توجه به نیاز کارخانجات صنعتی در استان، آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم، اسپایس/ متلب/ پروتوس)، توجه ویژه به صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان، تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی (ماشین) در زمینه نفت و پتروشیمی، دوره‌های ویژه آموزش در زمینه صنایع دستی، از جمله منبت، معرق و سفال جزء محورهای آموزش مهارتی با اولویت بالا در میان ۱۶ محور آموزشی شناخته شده‌اند.

نتایج اولویت‌بندی نیازهای آموزشی در بخش خدمات نیز در قالب جدول ۶ آورده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود در این بخش، آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)، دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی، دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری، آشنایی با قوانین و مقررات ثبت شرکت‌ها، آشنایی با سیستم مدیریت انتقال فناوری و مهندسی معکوس، آشنایی با تهیه، تنظیم و چگونگی توجیه طرح‌های تجاری، دوره آموزشی آشنایی با قوانین مالیاتی و معافیت‌های مورد استفاده در زمینه امور اجرایی، دوره آموزشی نحوه ثبت سفارش الکترونیکی در قالب تجارت الکترونیک، آموزش مدیریت خرید و سفارشات خارجی و انجام امور گمرکی و آشنایی با قوانین و آئین‌نامه‌های مزایده و مناقسه و قراردادهای بین‌المللی، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه جزء ده محور آموزش مهارتی با اولویت بالا در میان بیست و دو محور آموزشی شناخته شده‌اند. همچنین لازم به ذکر است که در مواردی که میانگین گویه‌ها با هم برابر بودند به میانه و انحراف معیار هر گویه توجه شد و سپس اولویت‌بندی صورت گرفت. به این صورت که با توجه به مراحل قبلی، هر گویه که میانه و میانگین بیشتر و انحراف معیار کمتری داشت در اولویت بالاتری قرار گرفت. گفتنی‌ست که در این بخش نیز همانند بخش صنعت، سایر نیازهای آموزش مهارتی، که در خلال مراحل مختلف این پروژه استخراج گردیده و در این بخش به دلیل میانگین پایین نسبت به سایر محورها حذف شده‌اند، در جای خود حائز اهمیت‌اند و لازم است مورد توجه مسئولان امر آموزش قرار گیرند، چرا که تمامی این محورها و نیازهای آموزش مهارتی

از دیدگاه فعالان عرصه خدمات مطرح و تأیید گردیده است.

جدول ۶. نتایج مربوط به اولویت‌بندی نیازها و محورهای آموزش مهارتی از دیدگاه فعالان بخش خدمات

اولویت	میانگین	گویه‌ها (نیاز آموزش مهارتی)
۱	۴/۹۰	آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)
۲	۴/۷۲	دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی
۳	۴/۷۲	دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری
۴	۴/۷۲	آشنایی با قوانین و مقررات ثبت شرکت‌ها
۵	۴/۷۲	آشنایی با سیستم مدیریت انتقال فناوری و مهندسی معکوس
۶	۴/۶۷	آشنایی با تهیه، تنظیم و چگونگی توجیه طرح‌های تجاری (Business Plan)
۷	۴/۶۳	دوره آموزشی آشنایی با قوانین مالیاتی و معافیت‌های مورد استفاده در زمینه امور اجرایی
۸	۴/۶۳	دوره آموزشی نحوه ثبت سفارش الکترونیکی در قالب تجارت الکترونیک
۹	۴/۶۳	آموزش مدیریت خرید و سفارشات خارجی و انجام امور گمرکی
۱۰	۴/۶۳	آشنایی با قوانین مزایده و مناقصه و قراردادهای بین‌المللی، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه
۱۱	۴/۶۳	آشنایی با مقررات حمل و نقل بین‌المللی و ترانزیت کالا، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه
۱۲	۴/۵۴	برگزاری دوره‌های آموزش شغلی، اعم از عمومی و تخصصی جهت آشنایی با مکاتبات اداری
۱۳	۴/۵۴	دوره‌های آموزش مربیگری در زمینه‌های مختلف ورزشی به صورت تخصصی در هر رشته
۱۴	۴/۵۴	گرافیک و طراحی در زمینه بسته‌بندی محصولات تجاری
۱۵	۴/۵۴	آشنایی با تکنیک‌های بازاریابی در دوران بحران اقتصادی
۱۶	۴/۵۴	نحوه تدوین و توسعه ایده‌های تجاری در فرایندهای کارآفرینی
۱۷	۴/۴۵	دوره‌های آموزش بازاریابی و کسب مهارت‌های لازم در حیطه بازاریابی محصولات
۱۸	۴/۳۶	آموزش نرم‌افزارهای گرافیک و سه‌بعدی‌سازی «3DMax» و سایر نرم‌افزارهای کاربردی، از جمله هلو و سکان
۱۹	۴/۲۷	دوره‌های آموزش تخصصی فروش انواع بلیت در آژانس‌های مسافرتی، اعم از هوایی و زمینی
۲۰	۴/۰۹	دوره آموزشی کسب مهارت‌های آی‌تی (فناوری اطلاعات)
۲۱	۴	فنون و روش‌های مذاکره و روابط عمومی در دفاتر خدماتی
۲۲	۳/۷۲	بازاریابی و صادرات خدمات فنی و مهندسی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به‌دست آمده از پژوهش در نیازسنجی آموزش‌های مهارتی نشان داد در بخش صنعت و خدمات، صاحب‌نظران هر بخش محورهای آموزش مهارتی را براساس نیاز هر بخش، امتیازدهی و اولویت‌بندی نمودند. لذا در پیشنهاد‌های ارائه شده در این بخش تأکید بیشتر بر نیازهایی با اولویت بالاتر است.

البته لازم به ذکر است که سایر نیازهای آموزش مهارتی نیز، که در خلال فازهای مختلف این پروژه استخراج گردیده، در جای خود حائز اهمیت‌اند و باید مورد توجه مسئولان امر آموزش قرار گیرند، چرا که تمامی این محورها و نیازهای آموزش مهارتی از دیدگاه فعالان و صاحب‌نظران این بخش‌ها مطرح گردیده است. اما به هر حال توجه به اولویت‌ها در هر بخش می‌تواند نتایج بهتری را به همراه داشته باشد. در همین راستا ذیلاً به بررسی محورهای آموزش مهارتی با اولویت در هر بخش و ارائه راهکارهای مناسب در این زمینه پرداخته شده است:

به‌طور کلی در خصوص بخش صنعت، که آموزش در آن نیازمند امکانات و تجهیزات کارگاهی پیشرفته

* پی‌نوشت‌ها

1. Exploratory
2. Applied
3. Trustworthiness
4. Face Validity
5. Content validity
6. Business Plan
7. Service learning
8. Vocational education

است، پیشنهاد صریح ما بهره‌گیری از دیدگاه یادگیری خدماتی^۸ یا همان یادگیری مدنی‌ست. در این نوع از یادگیری، وزارت آموزش و پرورش در بخش فنی و حرفه‌ای می‌تواند با برقراری ارتباط با کارخانجات، ارگان‌ها و سازمان‌های داوطلب در بخش خصوصی و دولتی و حتی با شهروندانی که امکانات لازم را در اختیار دارند و می‌توانند با مشارکت در طرح‌های فنی و حرفه‌ای ذی‌نفع باشند از این نوع یادگیری بهره‌گیرند.

مثال بارز این نوع از یادگیری، احیا و بازسازی گلخانه موجود در بیمارستان بیستون در شهر کرمانشاه است که بیمارستان با در اختیار گذاشتن گلخانه به دانشجویان دانشکده کشاورزی، از یک طرف موجبات تجربه عملی مفیدی را در دانشجویان فراهم آورد و از طرف دیگر در قبال این پروژه، گلخانه بیمارستان، بدون صرف هیچ‌گونه هزینه‌ای احیا گردید.

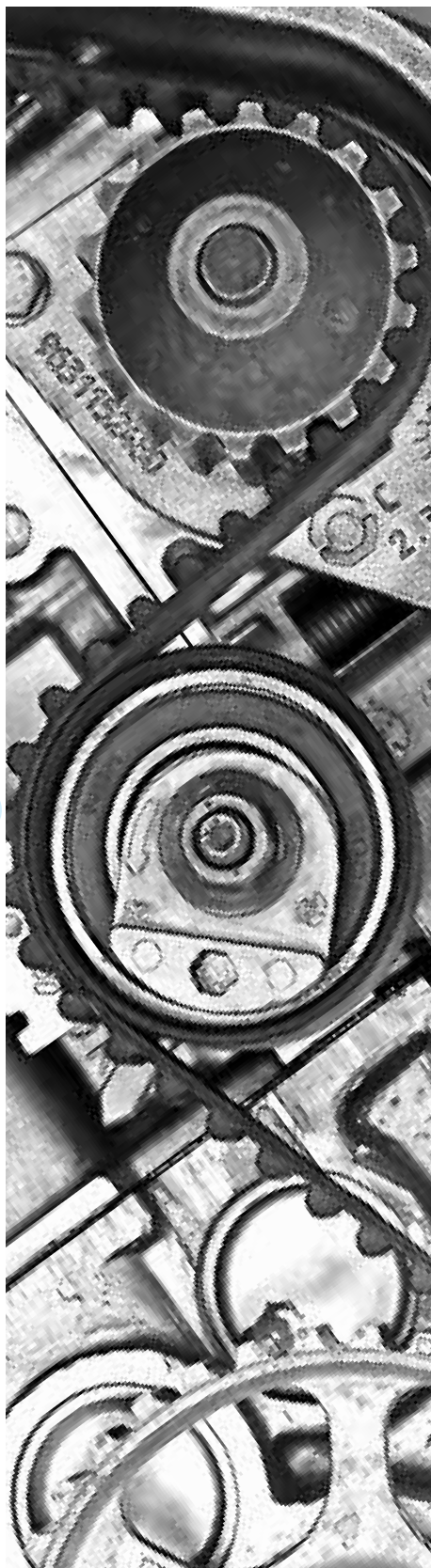
در مورد صنایع مادر، از جمله پتروشیمی، نفت و گاز، فولاد و... نیز بهره‌گیری از این نوع یادگیری می‌تواند بسیار مثمر‌تر باشد. در این بخش، دوره‌های آموزشی جوار کارگاهی و کارورزی در صنایع مادر، مانند صنایع پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و صنایع فولاد (با توجه به افتتاح این پروژه در استان و نیاز به نیروی کارآمد) به اعتقاد صاحب‌نظران، مهم‌ترین نیاز آموزش مهارتی شناخته شده است.

دوره‌های آموزش برق صنعتی، الکترونیک مقدماتی و میکروکنترلرها، با توجه به نیاز کارخانجات صنعتی در استان، آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در صنعت برق (مولتی‌سیم / اسپایس / متلب / پروتئوس) - سطح مقدماتی و پیشرفته -، توجه ویژه به صنایع بسته‌بندی در تمامی کارخانجات تولیدی استان، تعمیرکار انواع پمپ‌های صنعتی در زمینه نفت و پتروشیمی، دوره‌های ویژه آموزش در زمینه صنایع دستی، از جمله منبت، معرق و سفال به‌عنوان نیازهایی با اولویت بالا شناخته شدند.

همچنین پیشنهاد می‌گردد، با توجه به لزوم ارائه آموزش‌های کاربردی در صنعت (آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در زمینه‌های مختلف انرژی به‌منظور طراحی ابزارهای دقیق) به دور از صرف مدرک‌گرایی در این زمینه، از آموزش‌گرانی مجرب و ماهر استفاده شود که تجربه‌های عملی موفقی داشته باشند. چرا که شناسایی محورهای آموزش مهارتی در هر زمینه‌ای یک طرف قضیه است. اما اینکه چه

* منابع

۱. اعظمی، امیر، زرافشانی، کیومرث، دهقانی سانج، حسین و علی گرجی (۱۳۹۰)، **واکاو** نیازهای آموزشی بهره‌برداران سیستم‌های آبیاری تحت فشار در استان کرمانشاه، مطالعه موردی: شهرستان سنقر، نشریه آب و خاک، علوم و صنایع کشاورزی، جلد ۲۵، شماره ۵، صص ۲۷-۱۱.
۲. پورصفر، علی (۱۳۸۴)، **نیازسنجی مدیران شرکتهای قطعه‌سازی ایران خودرو**، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ایران.
۳. زرافشانی، کیومرث، آگهی، حسین و خوشقدم خالدی (۱۳۹۰)، **نیازسنجی آموزشی زنان روستای قمام شهرستان سنقر (بر مبنای مدل بوریچ و تحلیل کوادرنات)**، زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، دوره ۹، شماره ۱، صص ۱۸۳-۱۶۵.
۴. سرمد، زهره، بازگان، عباس و الهه حجازی (۱۳۸۷)، **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**، چاپ پانزدهم، تهران، انتشارات آگاه.
۵. شائمی، علی، اعتباریان، اکبر و مرضیه خیرمند (۱۳۹۰)، **نیازسنجی آموزشی زنان کارآفرین شهر اصفهان**، زن در توسعه و سیاست، دوره ۹، شماره ۳، صص ۱۸۰-۱۵۱.
۶. شرفی، محمد (۱۳۸۳)، **نیازسنجی آموزشی مدیران و کارکنان دفتر مرکزی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
۷. شهزادی (۱۳۸۷)، **توسعه و ترویج روستایی**، انتشارات دانشگاه تهران.
۸. صنایع گلدوز، ساناز، مخدوم، مجید، جعفری، حمیدرضا و حسن اصیلیمان مهابادی (۱۳۸۹)، **نیازسنجی آموزشی کارشناسان ارزیابی اثرات محیط زیست در ایران**، علوم محیطی سال هشتم، شماره اول، صص ۲۰۴-۱۸۹.
۹. لطفی، علی (۱۳۷۸)، **تعیین نیازهای آموزشی کارکنان بانک ملی ایران در شهر اردبیل با استفاده از روش نظرخواهی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۱۰. میرزامحمدی، محمدحسن (۱۳۸۴)، **بررسی نیازهای آموزشی کارکنان مراکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان تهران**، اندیشه‌های نوین تربیتی، دوره ۱، شماره ۴، صص ۷۸-۶۷.

کسی و چگونه آموزش‌ها را ارائه دهد بحث بسیار مهمی‌ست، زیرا افرادی که آموزش‌های مهارتی را بر عهده می‌گیرند، باید از قابلیت‌ها و صلاحیت‌های ویژه‌ای برخوردار باشند.

اولویت‌بندی نیازهای آموزشی در بخش خدمات نیز نشان داد که در این بخش، آشنایی با اسناد و مقررات تجارت بین‌المللی (اینکوترمز)، دوره آموزشی اصول مکاتبات بازرگانی به زبان بین‌المللی، دوره‌های آموزشی کسب مهارت‌های ستادی و آشنایی با روند اجرایی امور اداری، تنظیم و چگونگی توجیه طرح‌های تجاری، دوره آموزشی آشنایی با قوانین مالیاتی و معافیت‌های مورد استفاده در زمینه امور اجرایی، دوره آموزشی نحوه ثبت سفارش الکترونیکی در قالب تجارت الکترونیک، آموزش مدیریت خرید و سفارش‌های خارجی و اجرای امور گمرکی و آشنایی با قوانین و آئین‌نامه‌های مزایده و مناقصه و قراردادهای بین‌المللی، با توجه به نزدیکی به بازار کشورهای همسایه جزء محورهای آموزش مهارتی با اولویت بالا شناخته شده‌اند.

با توجه به همسایگی استان با کشور عراق، نیاز به مراودات تجاری و ثبت سفارش به زبان بین‌المللی از ضروریات است. لذا پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب در این زمینه، نسبت به رونق بخشیدن به بخش اقتصاد کشور سعی جدی به عمل آید. از طرف دیگر، شاهد آن هستیم که بیشترین صادرات ما به کشور عراق، مصالح ساختمانی، از جمله سیمان است و سایر کالاها متأسفانه در اثر شناخت کم بازار مورد غفلت قرار گرفته است.

مشکل اساسی در بخش خدمات، ناآگاهی افرادی‌ست که در این بخش فعالیت می‌کنند. کسانی که با اصول و قوانین تجارت و آئین‌نامه‌های مکاتبات ستادی در سطح بین‌المللی آشنایی ندارند. لذا پیشنهاد می‌گردد اولین کار در بخش خدمات، ارتباط نزدیک سازمان فنی‌وحرفه‌ای با اتاق بازرگانی باشد و از این طریق، با استفاده از افراد موفق در حوزه خدمات آموزشی و با همکاری اتاق بازرگانی نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب در این زمینه اقدام شود. همچنین صراحتاً پیشنهاد می‌گردد بازدیدهایی به منظور ایجاد تفاهم‌نامه‌های خدمات آموزشی با کشور همسایه صورت گیرد.